

N:o 79.

Ank. till Riksd. Kansli d. 9 Maj 1867, kl. 7 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 44, i den del, som angår väckt motion om ändring af 51 § Konkurslagen.

I sitt Utlåtande N:o 44 hade Lag-Utskottet, bland annat, på anförda skäl hemställt, att Herr Åstrands motion, om en sådan ändring af 51 § i gällande konkurslag, att försäljning af konkursmassas fasta egendom förklaras alltid böra ske genom sysslomännen i konkursen, icke måtte bifallas. Denna del af Utlåtandet har af begge Kamrarne blifvit till Utskottet återmitterad, hvilket medför skyldighet för Utskottet att taga ärendet under förnyadt öfvervägande.

Utskottet har af diskussions-protokollen från Kamrarne inhemtat, att de skäl för återremiss, som gjort sig gällande, varit nedannämnda, hvilka Utskottet således bör till granskning upptaga, hvart i sin ordning; viljande Utskottet härvid förutskicka den erinran, att då, enligt ifrågavarande §, in-tecknad fastighet, som tillhör konkursbo, kan med in-teckningshafvarnes och de vid borgenärs sammanträde närvarandes samt gäldenärens begifvande säljas både *under hand* och vid af sysslomännen föranstaltad *auktion*, såvida det köpeanbud, som då göres, betäcker in-teckningarnes värde, sammanlagdt med det belopp, som med ännu bättre förmånsrätt utgå bör, så har man i förevarande ärende endast att sysselsätta sig med §:ns tillämpning å sådana högt in-tecknade fastigheter, å hvilka vid dylika försäljningsförsök icke erhållits anbud, som betäcker in-teckningarne.

Utskottet har i sitt förra Utlåtande framhållit vigten deraf, att, då en in-teckningshafvare icke behöfde bevaka sin fordran i konkursen, derest han nöjde sig att hålla sig till panten, fullkomlig säkerhet gäfves, att hans

rätt vid försäljningen af panten bevarades, så att denna säkerhet ej måtte vara ringare, än då en in-teckningshafvare, äfven *utom* konkurs, söker utmätning för sin fordran. Under erkännande af giltigheten af detta skäl har man nu anført, att uteblifne in-teckningshafvares rätt ej kunde anses heligare än deras, som bevakat sina fordringar i en konkurs; och att tillämpningen af ifrågavarande § visat sig för konkursmassor menlig i det hänsende, att till följd af nödvändigheten att låta sälja fast egendom genom Konungens Befallningshafvande, då åter försäljningen i de flesta fall aldrig kunde ega rum på de större affärsplatserna, der penningetillgång alltid finnes, försäljningen af större egendomar medfört det ogynnsammaste resultatet (såsom exempel hvarpå anförts, att en uppgifven egendom sålts för ett pris, motsvarande en alltför ringa del af dess verkliga värde); hvartill komme olägenheten, att egendomar, som, ehuru belägna i olika län, utgjorde ett sammanhängande helt, icke kunde tillhopa försäljas.

Utskottet, som icke är i tillfalle att bedöma, huruvida antagligt är, att sådana större egendomar, hvilkas delar ligga i olika län, skulle betinga högre köpeanbud, derest försäljningen skedde i ett och samma utrop, eller om den skett i exekutiv väg efter ansökan af in-teckningshafvare; i hvilket fall Konungens Befallningshafvande ej egt vägra sin handräckning dertill, utan hänsyn till tiden eller sättet för försäljning af dithörande egendomar, i hvilka sökanden ej egde in-teckning, finner deremot det vara klart, att hvad som, på sätt Utskottet nu redogjort, anförts till stöd för meningen, att konkursmassas fastighet icke bör säljas genom Konungens Befallningshafvande, på sin höjd skulle kunna bevisa nyttan deraf, att, när försäljning af dylika stora egendomar som de nyssberörda skall ske, vederbörande finge hafva valfrihet beträffande *stället* för försäljningen. Men i så fall borde samma förhållande ega rum, när helst in-tecknad fastighet utmätes för gäld och af exsekutor försäljes; och de nu anförda anmärkningarne träffa således icke konkurslagen utan utsökningsförfattningarne.

Vidare har man erinrat, att kronofogdar och länsmän ej voro säkrare eller vederhäftigare personer än de i konkurser utsedde sysslomän, hviket antogs äfven hafva varit Lagberedningens åsigt, eftersom i dess förslag till lydelse af motsvarande § i konkurslagen icke finnes föreskrifvet, att försäljningen skulle ske genom exsekutor, utan endast att den borde ske »å offentlig auktion, så kungjord som om försäljning af utmätt fastighet är stadgad».

Det förmenta stödet af Lagberedningens åsigt bortfaller, om man tager kännedom af den generela bestämmelse, Beredningen i 4 Kap. 51 § af dess förslag till Utsöknings-balk intagit derom, att »då lagen å andra ställen föreskrifver, att egendom å offentlig auktion säljas skall», sådan

auktion borde verkställas »af utmättningsman eller annan, som dertill satt är». — Länsmännens vederhäftighet åter är icke den säkerhet författningarna i förevarande hänseende erbjuda; ty enligt dessa är icke länsman den exsekutor, till hvilken en sakegare har att hålla sig. Men vigten deraf, att in-teckningshafvare uti en embetsmyndighets ansvarighet ega säkerhet, det deras rätt icke varder förnärmad, framstår deraf, att, på sätt äfven inom Andra Kammaren blifvit af Herr Björck ådagalagd, eljest icke allmänna kassor, hvilka, i anseende till den mängd in-teckningar de belånat, i ett stort antal aftrådade fastigheter hafva fordringar och icke kunna vara benägna att på alla de särskilda mer och mindre aflägsna orterna ställa ombud till bevakande af deras rätt vid borgenärs-sammanträdena, skulle kunna med lugn åse huru konkursmassorna realiseras, öfvertygade, att när fastighet, i hvilken de hafva in-teckning, kommer att försäljas, de varda i behörig ordning kallade; hvaremot svårligen någon skulle kunna lemna lån mot in-teckning, derest en dylik trygghet gjordes beroende af personer, hvilka, såsom utsedde till sysslomän af andra, endast äro att betrakta såsom *desses* ombud, men icke hafva vare sig rätt eller pligt att, å de in-teckningshafvares vägnar, hvilka ej bevakat fordran i konkursen, vidtaga någon åtgärd och följaktligen ej heller inför de sednare stå i ansvar; hvadan man således just i fastighets-kreditens intresse bör lägga största vikt på det ifrågavarande stadgandet, som innebär garanti, att försäljningarna af fastigheterna i konkurser försiggå efter behörig kungörelse och på sätt lag stadgar om utmätt fastighets föryttrande, äfvensom att köpeskillingarna icke komma i händerna på borgenärernes ombud utan mottagas af Statens tjenstemän, som stå i ansvar både för redovisningen och för medlens rätta fördelning emellan de olika förmånsrättsegarne.

De kostnader, den exekutiva försäljningen medför, hafva äfven angifvits såsom anledning att bifalla motionen; och det har i sådant hänseende exempelvis andragits, att en konkursmassa, som egde en fastighet af 30,000 R:drs värde, hvilket ej hörde till de ovanliga fallen, skulle få vidkännas, genom provisionen till exsekutor, en utgift af 450 R:dr, med hvilket icke obetydliga belopp förvaltningskostnaden alltså ökades. Denna uppgift beror emellertid af ett dubbelt misstag; ty för fastigheter af ett värde, ej öfverstigande 1,500 R:dr, utgör väl provisionen $1\frac{1}{2}$ procent, så att den för en hemmansdel om t. ex. 1,000 R:drs värde uppgår till 15 R:dr, men för värden derutöfver minskas denna provision, så att för 30,000 R:dr utgörs densamma icke 450 utan 213 R:dr 75 öre, deruti ingår ersättning för kostnader, hvilka, äfven om sysslomännen finge ombesörja försäljningen, konkursmassan skulle få vidkännas; och då enligt 67 § konkurslagen både »arfvode, som belöper för egendom, hvilken är in-tecknad», och »kostnaden

för den egendoms vård och försäljning» skola af egendomens afgäld och köpeskillning utgå; följer deraf, att ifrågavarande kostnad i de händelser, då köpeskillningen ej betäcker inteckningsbeloppet — och dessa äro just de vanligaste — drabbar siste inteckningshafvaren. Har nu denne bevakat sin fordran, så ökas visserligen det belopp, hvarmed han såsom oprioriterad fordringsegare i konkursen ingår, i ofvannämnda fall med 213 R:dr 75 öre, därför han alltså skall hafva utdelning; men detta synes vara af alltför ringa inflytande på massan för att förtjena något afseende.

Man tyckes jemväl hafva föreställt sig, att en hastigare realisation och således jemväl en snarare utdelning skulle kunna ega rum i konkurser, derest sysslomännen ovilkorligen egde verkställa försäljningen af massans fasta egendom; men tidsvinsten måtte åtminstone blifva högst obetydlig, derest man icke har för afsigt att tillika inskränka den i fråga om sådan egendoms försäljning bestämda tid för kungörandet af densamma och upphäfva skyldigheten att kalla inteckningshafvarne, hvilket är det som medför tidsutdrägt och hvarom fördenskull ofta Konungens Befallningshafvande anlitas, som förfogar öfver de verksammaste medel att verkställa dylika kommunikationer samt säkrare, än enskilda personer vanligen äro i stånd, bedömer om ett ingånget kallelsebevis är riktigt; och Utskottet får ännu en gång erinra, att frågan i sin tillämpning nästan endast gäller sådana fastigheter, som ej lemna, utöfver inteckningarnes värde, något öfverskott till utdelning emellan oprioriterade.

Slutligen har blifvit yttradt, att, då i följd af det ifrågavarande stadgandets tvetydighet mångenstädes konkursmassas fastighet blifvit å auktion såld af sysslomännen, angeläget vore, att genom bifall till motionen upphäfva den osäkerhet i besittningsrätten till sådana fastigheter, som nu egde rum, i stället att uttalandet af den mening om paragrafens rätta förstånd, Utskottet velat göra gällande, kunde framkalla processer om återgång af nämnda köp. Men det torde väl vara tydligt, att en ändring af berörda § icke kan hafva någon inverkan på redan skedda försäljningar.

Då, efter hvad Utskottet sålunda tror sig hafva ådagalagt, de mot Utskottets förra yttrande i ämnet gjorda inkast till sin halt äro sådana, att de icke uthärda en närmare granskning, har Utskottet för ingen del kunnat frångå sin förut uttalade mening, att den i omförmälda motion gjorda framställning, att försäljning af konkursmassas fasta egendom i alla händelser måtte vara ett sysslomännens göromål, bör af Riksdagen afslås. Men då diskussionen härom i Kamrarne lemnar bevis, att den ifrågavarande § i konkurslagen alltför ofta gifvit anledning till olika tolkning och blifvit missförstådd dels i det hänseende, som nu varit föremål för undersökning, dels ock i fråga derom, huruvida försäljning på det sätt borgenärerne finna

förmånligast må, med exsekutors förbigående, ega rum, när icke allenast borgenärerne, i den ordning som eljest för besluts fattande är föreskrifven, utan äfven alla de in-teckningshafvare, hvilkas rätt kan blifva deraf beroende, sitt samtycke dertill lemna; så har Utskottet trott sig böra tillse, på hvad sätt tvetydighet derutinnan må genom något förklarande tillägg, som icke ändrade sjelfva innehållet af nämnda lagrum, kunna undanrödjas; och det är i sådant syfte Utskottet för Riksdagen framlägger nedannämnda förslag.

Utskottet får alltså

med vidhållande i hufvudsaken af sin förut i målet uttalade mening, hemställa, det måtte Riksdagen för sin del besluta, att 51 § i konkurslagen den 18 September 1862 skall erhålla följande lydelse:

»Fast egendom må ej annorledes än å offentlig auktion säljas, der ej alla vid sammankomsten närvarande borgenärer, så ock gäldenären, dertill samtycka. Är sådan egendom för gäld in-tecknad, då må försäljning utom offentlig auktion ej ske, der ej de in-teckningshafvare, hvilkas rätt må vara deraf beroende, bifall dertill lemnat; sker försäljningen å auktion, varde de in-teckningshafvare, som kände äro, dertill kallade. Ej må å sådan auktion egendomen säljas under in-teckningarnes värde, sammanlagdt med det belopp, som med förmånsrätt framför desamma enligt lag bör ur egendomen utgå, der ej borgenärerne i den ordning 59 och 60 §§ stadga, så ock de in-teckningshafvare, hvilkas rätt är deraf beroende, till den försäljning bifall lemna. Kan försäljning sålunda ej ske, ega borgenärerne hos vederbörande myndighet äska försäljning i den ordning, som om fast egendom, den der utmätt blifvit, särskildt är stadgadt.

Lös egendom må ej heller säljas annorledes än å auktion, den der blifvit lagligen kungjord, der ej alla vid sammankomst närvarande borgenärer, så ock gäldenären, dertill samtycka; består den af varulager, och anses den kunna med större fördel under hand säljas; beslute derom borgenärerne i den ordning, som i 60 § stadgas; dock bör den, som i varorna har panträtt, der sådan finnes, så ock Rättens ombud-man, sedan han